

Elżbieta SZCZEPAŃSKA

Kraków

Wpływ codzienności na niektóre odmiany slangu młodzieżowego (na materiale czeskim i polskim)

Keywords: youth slang, hip-hop, anglicisms, neologisms, deminutives, globalization

Słowa kluczowe: slang młodzieżowy, hip-hop, anglicyzmy, neologizmy, deminutywa, globalizacja

Abstract

This article applies to certain aspects of the development of Czech and Polish youth slang. In examining the vocabulary of young people drawn from hip-hop and the lexicon of youth magazines and the Internet, the author notes a peculiar tendency to standardize the vocabulary thanks to the influence of English loanwords in both languages. Characteristic for the Czech and Polish youth slang is also incredible pace of changes taking place in it. It's probably caused by fast changes in the surrounding world. The described phenomena and trends are part of a much broader issue of globalization of the communication process.

Artykuł ten odnosi się do niektórych aspektów rozwoju czeskiego i polskiego slangu młodzieżowego. Badając słownictwo młodych ludzi wywodzących się z hip-hopu i leksykonu czasopism młodzieżowych oraz z Internetu, autorka zauważa w obu językach podobną tendencję: dążność do standaryzacji słownictwa poprzez zapożyczenie słownictwa z języka angielskiego. Charakterystyczne dla polskiego i czeskiego slangu młodzieżowego jest niesamowite tempo zmian zachodzących w nim. Jest to prawdopodobnie spowodowane szybkimi zmianami w otaczającym świecie. Opisane zjawiska i trendy są częścią znacznie szerszego zagadnienia globalizacji procesu komunikacji.

Młodzież jest zazwyczaj dość kreatywną grupą społeczną, która jest nieco mniej niż inne grupy ograniczona szablonowym myśleniem. Znajduje to wyraz także w języku, którym się posługuje, reagując w ten sposób na otaczający świat. Zdaniem Haliny Zgółkowej (2004) najbardziej „słowotwórczą” grupą społeczną w Polsce są dziś

nawet – co może niektórych zaskoczy – gimnazjaliści i licealiści, a nie studenci (jak to było w czasach PRL-u).

Młodzi ludzie posługują się slangiem w celu utajnienia komunikatu, po to, żeby – jak sami mówią – „zgreedy nie zawsze zakminiły bazę”. Jest to rodzaj buntu przeciwko tym grupom, które próbują okiełznać czy nawet zdominować do pewnego stopnia młodzieżowe środowiska – czyli rodzicom, nauczycielom itp. Chodzi zatem o kod wyróżniający się spośród innych odmian językowych, a zarazem o swoisty bunt w stosunku do języka poprawnego, literackiego i akceptowanego przez tzw. większość. Podążając za potrzebą „inności”, „swoistości”, odróżnienia się od establishmentu, młodzież zgłasza chęć manifestowania swojej odmienności, a co za tym idzie także potrzebę odnowienia języka (Zgółkowa 1996).

Każdy dorosły użytkownik języka niejednokrotnie przekonał się, jak trudno zrozumieć język młodych ludzi, posługujących się takim slangiem. Tym bardziej że ewoluuje on niemal z miesiąca na miesiąc. Jak pisze B. Chaciński, trudno tutaj zorientować się, które słowa są jeszcze modne, a które już wyszły z użycia:

Trendy już jest passe, fresz już nie jest dżezi, dżezi już nie jest edzi, edzi już nie jest seksi, seksi od jakiegoś czasu nie jest dżusi a dżusi nie jest fanki, więc może fleszi? (Chaciński 2005, ostatnia strona obwoluty).

Nieprawdopodobna dynamika, a zarazem przemijalność, wyrazów w slangu młodzieżowym sprawiają, że język ten jest obecnie *de facto* tworem okazjonalnym, prezentującym efemeryczne trendy i mody. Owa moda na określone zwroty rodzime bądź zapożyczone powstaje najczęściej na zasadzie wolnych skojarzeń, przy czym wyrazy te pojawiają się zniemacka i równie szybko znikają bądź zmieniają znaczenie. Tempo owych zmian wciąż wzrasta, co także jest ilustracją doświadczonej przez młodych ludzi „codzienności” życia w pośpiechu i w biegu („wyścig szczurów”). Wyraźne niegdyś różnice pokoleniowe skracają się do okresu niemal kilku lat – modne słowa funkcjonują przez jeden sezon, a następnie zastępowane są przez inne, świeże, ale tak samo przemijające. Próba prezentacji aktualnych i reprezentatywnych dla młodzieżowego slangu wyrazów może okazać się zadaniem

trudnym, ponieważ owa zmienność słownictwa wyprzedza każdą niemal analizę procesów dokonujących się w tej dziedzinie języka.

Slang młodzieżowy jest niezwykle elastyczny, chłonny oraz podatny na wpływy zewnętrzne. Kształtują go zjawiska najbliższe życiu młodych ludzi, czyli media (prasa, telewizja, radio, Internet, reklama) wpływające też na ogół społeczeństwa oraz najpopularniejsze w środowiskach młodzieżowych dziedziny zainteresowań, hobby, rozrywka (sport, muzyka, film) i często związane z nimi zagraniczne nowinki techniczne i językowe (komputeryzacja, moda itp.). Wynika z tego, że zasięg omawianych tutaj zjawisk i procesów jest ogromny i trudny do przedstawienia w ograniczonym objętościowo artykule, dlatego z konieczności zajmujemy się tutaj tylko niektórymi dziedzinami, które wywierają wpływ na slang młodzieżowy. Dodajmy tylko, że slang młodzieżowy stał się w ostatnich latach – z powodów, o których wspomniano wyżej – atrakcyjnym tematem dla czeskich i polskich językoznawców. Z czeskiej strony można tutaj wspomnieć takich autorów jak S. Čmejrková (1997), H. Chýlová (2008), S. Neverklá (1999); z polskiej strony H. Zgólkowa (1996), W. Kajtoch (1999) i innych.

Niezwykle wyrazisty jest związek języka młodzieży z szeroko rozumianą kulturą muzyczną. Na podstawie upodobań muzycznych kształtują się określone podziały na zwolenników konkretnych stylów muzycznych, które tworzą w środowiskach młodzieżowych zamknięte grupy, subkultury czy nawet sekty. Poszczególne typy muzyki oprócz walorów estetycznych (melodia, rytm) tworzą wokół siebie swoistą ideologię, wspólnotę poglądów czy nawet systemów wartości, narzucając tym samym młodym ludziom konkretny styl życia. Są to pozornie aspekty pozajęzykowe, ale związane one są jednak dość ściśle z językiem, co ilustruje np. wypowiedź licealisty słuchacza muzyki reggae:

Język, którym się posługuję, zawiera pewne słowa zaczerpnięte z lamajskiego i angielskiego, wynika to z tego, że jestem członkiem wspólnoty rastafariańskiej, a większość utworów reggae pisana jest w języku angielskim i nie można dokładnie oddać znaczenia słów angielskich w języku polskim [...] angielski jest niejako obrzędowym językiem rastafariańskim i niektóre słowa angielskie mają niejako uświęcone znaczenie (cyt. za: Zgólkowa 1996, s. 234).

Także czasopisma muzyczne stosują nomenklaturę związaną ze stylem muzycznym, którym się zajmują, dopasowując także styl wypowiedzi do czytelnika. W czasopismach omawiających heavy-metal znajdujemy np. wiele zgrubień i ostry język. Wydaje się jednak, że od strony lingwistycznej ciekawa może być muzyka hip-hopowa ze względu na swoją wyrazistość, wielowymiarowość, ale przede wszystkim kreatywność językową związaną już choćby z melodeklamacjami. Ponadto wzbogacanie slangu hip-hopowego to działanie świadome i celowe. Ilustracją tego procesu może być fragment utworu zatytułowanego *Slang* autorstwa rapera Pezeta:

Zastanawiać się to *rozkminiać*
Przyglądać się to *obcinać*
Spać to *kimać*, wachać to *kirać*
Chodzić – *poginać*
Lipa to *przypał*, atmosfera to *klimat*
Pióra to włosy, mówisz *styka* to mówisz dosyć
Hajs to flota, bym był zapomniał *kokosy* – koka
Wiesz, marker to *flama*, żarcie to *szama*
Plota to *fama*, bilety zawsze sprawdza ci *kanar*
Klama to spluwa, mówisz dzięki mówisz *dziękowa*¹

Cały obszar twórczy hip-hopu to fenomen bardzo ciekawy zwłaszcza od strony słowotwórczej. Piszą o tym wprost sami członkowie kultury hip-hopowej w swoich tekstach, „tworzę nowosłowy, gdy brakuje słów mi”². Jako cechy charakterystyczne tekstów hip-hopowych można wymienić także wulgaryzację oraz przenikanie anglicyzmów – czasem znacznej ich ilości. Ilustracją tych zjawisk może być fragment czeskiego utworu *Amerika* zespołu Bow Wave, gdzie obok wymienionych cech występują dodatkowo cechy fonetyczne *obecnej češtiny*.

tyři vostrý, tři roky na tvrdo, uděláš album, vo tom jak ses měl, jak se ti sedělo
nezapřeš nic, něco i přidáš, to aby se vědělo, že seš to ty a tvoje album, co mi vždycky
chybělo
jedině ty, tvoje deska, né ty sračky vokolo, že seš to ty a tvoje flow, co se mi vždycky

¹ Utwór *Slang* z albumu *Muzyka Klasyczna* rapera Pezeta.

² Fragment utworu „Voodoooporni” zespołu Gruboskórnokrutni.

libilo
 výhradně ty, tvoje hudba, novej styl, moderno, furt to samý stokrát jinak, hip hopová
 legendo
 oóó zkopčeno, natočeno, promo na tvoje jméno áno, pyžamo na doma bereš sebou,
 nebudu zlobit, slibuju mámo
 jedeme, kámo, půlnoční nálož, koncerty, večírky, turné áno, figury, drogy a alkohol na
 mol, půlnoční cowboy chodí až ráno
 chodíš a hroziš, koupils nový fáro, hmm, máš novej zdroj, pálíš teď dobrý skéro
 jedeš teď ve všem, kurva to je žrádlo, hmm, máš se teď dobře, hod' to na papír, no
 prégo, prégo
 nesar se s tím a kup gun, ukaž jim, že ho máš, seš to ty, jenom ty, seš king, seš king
 nikomu nic nedaruj, nevěř jim, sou tvý prachy many love koko belo šmelo vim YO!

Możemy znaleźć, jak się okazuje, wspólne słownictwo z kręgu muzyki hip-hopowej funkcjonujące na polskim i czeskim gruncie. Są to zapożyczenia wyłącznie angielskie typu: *flow* ‘śpiewanie w jednym rytmie z jednym rymem’, *sampling* ‘wycięcie fragmentu utworu i użycie go w innym utworze’, pol. *sampel*/czes. *sampl* ‘fragment płyty innego wykonawcy’, *sampler* ‘urządzenie lub program na komputerze, służący do wycinania sampli’, *beef* ‘utarczka słowna między raperami w ich utworach’, *freestyle*/czes. *fristajl* lub *spittin* ‘rymowanie na żywo w pojedynku na rymy między raperami’, *diss* ‘ostra krytyka zawarta w utworze’, *begi* pol. też *bagginsy* ‘workowate spodnie noszone przez raperów’, *break/brejk* czyli ‘breakdance’, *b-boy/biboy*/*break-boy* czes. też *brejkař* ‘tancerz breakdance’, *b-girl/bigerl/break-girl* ‘tancerka breakdance’, *toprock* ‘wyjście b-boya’ *power moves* ‘figury rotacyjne wymagające siły kondycji i zaangażowania’, *backspin* ‘obrót na plecach’, *swipe* ‘obrót ciała wokół własnej osi’, *footwork* ‘poruszanie nogami na parkiecie na podpartych rękach’, *freezy* ‘zatrzymanie się na kilka sekund w jakiejś pozycji’. Są wśród nich także skróty pochodzące od anglicyzmów: *MC* (Master of Cremony) – ‘raper’, *DJ* (Disc Jokey) ‘ts.’. Rzadziej anglicyzmy takie są różnymi leksemami o tym samym znaczeniu, np. pol. *squad* obok czes. *crew* ‘grupa hip-hopowa’; pol. *hop* obok czes. *hoper/rafnek/vosáb* ‘osoba słuchająca muzyki hip-hop oraz ubierająca się w stylu baggy’.

Nieodłączny element nurtu hip-hopowego stanowi też graffiti, chociaż nie jest ściśle związane z muzyką. Język tego nurtu powsta-

wał w ramach słownictwa hip-hopowego, natomiast na gruncie samego graffiti kształtują się niejako w drugiej kolejności języki specjalistyczne związane (np.) z działalnością określonej grupy artystycznej. Także i tutaj zjawiskiem dominującym jest warstwa leksykalna angielskiego pochodzenia: *writer/wrajter* ‘twórca naściennych malowideł’ (bywa również nazywany *wandalem* lub *talentem*), *toy* ‘niedoświadczony lub niekompetentny wrajter’, *tag* ‘podpis grafficiarza, który poprzez wymyślną formę staje się sam w sobie dziełem graffiti’; *tager* ‘wrajter wykonujący tagi’, *throw up* ‘szybki wrzut, wypełniony jednym kolorem, z jednym konturem’, *jam/dżem* ‘impreza okolicznościowa, podczas której ściany są legalnie malowane’.

Obok tego mamy przykłady rodzime lub angielskie charakterystyczne tylko dla języka polskiego typu: *król* ‘najbardziej wszechstronny w danej kategorii wrajter’, *srebra* ‘malowidła na dużych powierzchniach’, *zmotać projekt* ‘narysować obrazek’, bądź dla języka czeskiego: *panel* ‘graffiti pod oknami wagonu’, *bomb* ‘szybko namalowane graffiti’, *fresh* ‘początkujący wrajter’, *can* ‘puszka sprayu’ (większość czeskich przykładów pochodzi z języka angielskiego).

Jak wynika z powyższych zestawień znaczna część słownictwa czeskiego i polskiego związanego z kulturą hip-hopową nie różni się od siebie w sposób znaczący. Spowodowane to jest dominacją angielskich zapożyczeń w obu językach, które przejmowane są najczęściej w oryginalnej formie. Słownictwo rodzime stanowi w interesujących nas językach pewną tylko część, w której dość wyraźnie wyróżniają się potoczny i wulgarny.

Prasa stanowiła zawsze i stanowi do dziś potężną siłę kształtującą opinię publiczną, a w odniesieniu do młodych ludzi i prasy młodzieżowej jest to stwierdzenie tym bardziej prawdziwe. W tym drugim przypadku oddziaływanie mediów może być znacznie silniejsze, bo młody człowiek jest znacznie bardziej podatny na wpływy zewnętrzne w okresie dojrzewania i kształtowania się jego osobowości. Język ekspresywny czasopism młodzieżowych dąży do maksymalnej kondensacji informacji (ekonomia językowa), ale wprowadza też elementy humoru i zabawy słowem, a ponadto operuje też emocjami w krótkich tytułach czy podpisach pod fotografiami. Treść takich przekazów

musi być niezwykle sugestywna czyli niosąca spory ładunek emocjonalny np. *Ale siara!!!* albo *Fun na maksa* itp.

Chcąc dotrzeć ze swoim przekazem do grup młodzieżowych, prasa z jednej strony wykorzystuje język ludzi młodych (stosując np. słownictwo typu *czad, luz, odlot, kręcić, totalny*), z drugiej zaś strony wpływa na tworzenie nowych wyrażen slangowych i mechanizmów ich tworzenia poprzez stosowanie np. kalk językowych w tych czasopiśmie, które są przedrukiem obcej prasy (np. „Bravo”). Jest to zatem właściwie stylizowanie języka prasy młodzieżowej na język młodzieży.

W procesie tym także i w tej dziedzinie dużo miejsca – jak można się domyślić – zajmują anglicyzmy. Teksty są właściwie naszpikowane angielskimi zapożyczeniami, zwłaszcza charakterystyczne jest to dla wersji czeskiej por.: *beauty den ve dvou, čarovné halloweenské recepty, crazy účes, my crazy story, role sexy alfa z Pána prstenů, sexy bojovník, sexy zpevák, sexy plakát, dokonalé a sexy líčení, cítit se sexy, sexy podprsenka, sexy mrknout okem, sexy křivky, crazy fan, funny sms, beauty rady, beauty news, beauty servis, hot love, hot shots, hot news, hot star, hot words, klub »bad girl«* itp. Dla wersji polskiej przykładowe odpowiedniki: *migoczące make-upy, triki na superlook, dziewczęcy luk, lukaj tutaj, astronewsy, no risk – no fun, jesteś happy, nowoczesny design*.

Na łamach przeglądanych magazynów młodzieżowych można też znaleźć przykłady, które należałoby zakwalifikować jako neologizmy (często tylko okazjonalne). Wśród polskich przykładów można by wymienić następujące: *pojechana fota, wycząić akcję, odbajerzone motory* lub starsze nieco *wypasione komórki*. Jako czeskie ekwiwalenty pojawiają się: *bestofka, cestomanka, klukolapka, bejvalka* ‘bywała dziewczyna’, *stíhačka* ‘dziewczyna, która z niedůvery sleduje svého chlapce’, *zviřátkárka* ‘dziewczyna, która má ráda zvířata’, *diskárna* ‘diskoteka’, *nejzaláskovanější měsíc, party rozcuch* itp. Część z nich tworzona jest jak widać za pomocą standardowych procedur, czyli poprzez sufiksację bądź kompozycję. Ciekawsze rezultaty można jednak zaobserwować, kiedy już podstawą dla nowo tworzonych wyrazów są ekspresywizmy, por. *šciemniactvo* < *šciemniac*, *zglanować* < *glan* czy męski odpowiednik formy *laska* ‘dziewczyna’ *lasek* (ostatnio raczej *ciacho*) itp.

W grupie wyrazów ekspresywnych pojawiają się w slangu młodzieżowym stosunkowo częste ostatnio zdrobnienia, np. pol.: *koleś, mięsko, jedzonko, strawka, idejka, cialko, temaciki naturalne, teścik, warzywko, witaminki, w porząsiu, zwierzaczki*, oraz czes. *srdíčkový příběh, randičko, hadřiky, dopisek, fůrky, batůžek, bezva akcička, flirtík, idylka, rocková partička, skladbička, kapelka, časopisek, modýlek, kapsička, kabelička, ulitlé fotečky, telulibá záležitůstka* ‘krém na zpevnění prsou’, *hřišek z minulosti* itp. W języku polskim pojawiają się w tej samej funkcji (ekspresywnej) także zgrubienia typu: *spadówa, gościówa, chamówa, pozdrówa, fota, klata, piącha, kumpele, pornol, hicior*, ale tych w języku czeskim chyba próżno szukać, są rzadkością.

Epitety wartościujące lub określające reprezentują w polskim i czeskim slangu młodzieżowym głównie cząstki: *super (supertorebka, supergirl, superkoleś; superkámóška, super článek, super pocit, supermodelka)* – w czeskim języku wariantem słowa *super* jest też *čupr* np. *čupr holka; extra* (pol. *extragadżety*; czes. *extrasonda*); *mega* (pol. *megashow roku, megakoncert*; czes. *megaodolný telefon, mega spotřeba*); *totalny/total/totálne* (pol. *totalny odlot*, czes. *total mix, totální bomba, být totálne out*). W czes. także *maxi (maxisoutež), hyper (hyper dlouhý kabát), hustý (to všechno bylo hustý)*. Przy czym jak widać na przykładach mogą one tworzyć hybrydy lub klasyczne złożenia ewentualnie zestawienia.

W dalszej części artykułu skupimy się na języku młodzieży związanym z komputeryzacją, który W. Burszta (2003) określa mianem języka instant. Niesłuchanie szybki rozwój w tej dziedzinie spowodował powstanie żargonu komputerowego związanego z informatyką, cyberkulturą i Internetem. Charakterystyczną cechą żargonu komputerowego, zwłaszcza młodzieżowego jest „uczłowieczanie” albo też osvajanie słownictwa z nim związanego poprzez wprowadzanie określeń będących w powszechnym użyciu, ale np. w nowym znaczeniu (czyli w praktyce dość często choć nie zawsze neosemantyzacja). I tak mamy dla języka polskiego następujące określenia z tej dziedziny: *lagi* ‘opóźnienia w przepływie informacji w internecie’, *kości* ‘części komputera’, *twardziel* ‘twardy dysk’, *hulać* ‘działać’,

gladzik, *miziacz* ‘panel dotykowy’, *paker* ‘program do dekompresji danych’ lub derywaty typu: *klawira* ‘klawiatura’, *stalka* ‘stałe łącze internetowe’, *zatorybić* ‘zacząć działać’. W czeskim z kolei można wymienić: *pavučina* ‘sieć internetowa’, *flaška* ‘pamięć przenośna’ (*flash disc*), *překlik* ‘błędne kliknięcie w klawiaturę’, *upíratit* ‘nielegalnie kopiować’, *bezmezt* ‘klawisz klawiatury’ itp.

I znów jak wszędzie pojawiają się tu w dużych ilościach zapożyczenia z angielskiego czasem wspólne czasem różne dla obu języków, por. pol./czes. *komp* ‘komputer osobisty’, pol./czes. *admin* ‘administrator komputera’ (w czes. też *admouš*, *ajták*), pol./czes. *apdejt* ‘aktualizacja strony komputerowej’, pol./czes. *reminder* ‘przypomnienie’, pol./czes. *upgrade* ‘aktualizować, podnosić poziom’, pol./czes. *flop floppy disc* (w czes. też *flopáč*), pol./czes. *forwardnąć/forvardnout* ‘przesłać maila dalej do kolejnej osoby’, pol./czes. *surfować/surfovat* ‘przeglądać strony internetowe’, pol./czes. *wypalić płytę/vypalit* ‘nagrać coś na płytę’; różniące się choć czasem tylko nieznacznie określenia to: pol. *klepać*, *stukać*/ czes. *datlovat*, *ťukat* ‘stukać w klawiaturę’, pol. *wypalarka*/ czes. *smažárna* ‘urządzenie do nagrywania płyt, nagrywarka’, pol. *pingwin*/ czes. *linuch* ‘system Linuks’.

Oprócz tych wymienionych przykładów warto też wspomnieć o domowych stronach internetowych, które jako niezwykle popularne narzędzie informacyjne również kształtują proces komunikacji młodych ludzi (Newerkla 1999). I tutaj mamy także słownictwo funkcjonujące w obu badanych językach z tym samym znaczeniem, często zapożyczone, por. pol./czes. *priv* ‘prywatna rozmowa na czacie’, pol./czes. *kick* ‘dostać kicka, czyli zostać wyrzuconym za złe zachowanie z czata’, pol./czes. *ban* ‘dostać bana, jak wyżej zostać wyrzuconym’, pol./czes. *flood* ‘kopiowanie tych samych wypowiedzi podczas rozmowy’. Obok tego wyrazy charakterystyczne tylko dla języka polskiego: *gad*, *gadulec* lub *GG* ‘komunikator internetowy gadu-gadu’, *talkanie* ‘rozmowa przez Internet’; a tylko dla języka czeskiego np.: *tlachárna* ‘czat internetowy’, *seznamka* ‘strona internetowa dla samotnych’.

Najbardziej charakterystyczną cechą komunikacji internetowej jest jednak jak się wydaje skracanie, które jest niejako swoistą grą

o przekazanie informacji w jak najbardziej skondensowanej pigułce – do tego celu przeznaczone są kody internetowe złożone z akronimów pochodzenia rodzimego lub zapożyczonych z języka angielskiego. Zjawisko to połączone jest z globalizacją, ponieważ – jak można się domyślić – często te same pożyczki obsługują kilka języków-biorców. Spotykamy wiele angielskich wyrazów, których czeskie czy polskie ekwiwalenty są dłuższe, dlatego niektórzy piszący dają im pierwszeństwo, np. *if* (pokud, jeśli), *hi* (ahoj, cześć), *I* (já). Niektóre wyrazy skracane są poprzez usunięcie samogłosek, np. *pls* (*please* ‘prosim’). Ale najczęściej spotykamy się ze skrótami typu *BTW* (by the way ‘mimoходом’), *IMHO* (in my humble opinion ‘podle mého skromného názoru’), *ASAP* (as soon as possible ‘co nejdříve’), *OT* (off topic ‘mimo téma hovoru’). Te ostatnie to skrótowce utworzone od pierwszych liter angielskich wyrazów – popularne zarówno wśród młodzieży czeskiej jak i polskiej także w komunikacji SMS-owej (Szczepańska 2009, s. 55–56).

Polacy i Czesi nie mają w rodzimym repertuarze aż tak wielu akronimów, ale niektóre skróty tego rodzaju upowszechniły się w języku młodzieży, por. pol. *APO* ‘a przy okazji’, *ATSD* ‘a tak swoją drogą’, *BP* ‘bardzo przepraszam’, *MSZ* ‘moim skromnym zdaniem’, *ZW* ‘zaczęto wracam; czes. *CTJ* ‘co to je’, *DMSN* ‘dle mého skromného názoru’, *DD* ‘dobry den’, *JJ* ‘jo jo/ jasně’, *JJPT* ‘jo, jo, přesně tak’ itp.

Główną przyczyną stosowania tutaj skrótów jest dążenie do jak najszybszego przekazu informacji, ale używanie skrótów podkreśla także przynależność do różnych grup dyskusyjnych, forów internetowych, czatów oraz sygnalizuje znajomość obowiązujących tam zasad komunikowania się a także odrębność czy nawet wyjątkowość ich użytkowników.

Dodatkowo jeszcze niektóre akronimy pełnią niejako funkcję kryptonimów za pomocą których można obejść pewne przepisy netykiety (czyli zbioru zasad właściwego zachowania w sieci), te mianowicie, które zakazują stosowania wulgaryzmów. Oczywiście wadą tych skrótów – jak zawsze w przypadku ich stosowania – jest ich niezrozumiałość wśród odbiorców. Na forach internetowych zdarzają się prośby o wyjaśnienie danego skrótu, co stawia pod znakiem zapytania

ekonomiczność wypowiedzi, a tym samym ich funkcjonalność. To, co w założeniu miało upraszczać i ułatwiać komunikację, w rzeczywistości utrudnia ją i blokuje.

Obserwując niektóre tylko zjawiska związane z funkcjonowaniem slangu młodzieżowego, możemy zaobserwować kilka charakterystycznych dlań tendencji. Już w latach dziewięćdziesiątych pisał o tym F. Uher (1996, s. 126), że zmienia się charakter gwar środowiskowych i slangu, które nie tworzą już, tak jak kiedyś, zamkniętej i zrozumiałej tylko dla określonych odbiorców grupy wyrazów. Przeciwnie, wyrazy te właśnie za pośrednictwem mediów upowszechniają się i wchodzą coraz częściej w skład odmiany kolokwialnej. Nawet argot, mający dawniej charakter jeszcze bardziej zamknięty niż slang, staje się coraz częściej elementem składowym języka potocznego. Można jednak w świetle przytoczonych powyżej przykładów zaryzykować tezę, że slang młodzieżowy do pewnego stopnia ujednotacza się także poprzez stosowanie anglicyzmów, a więc zamiast uoryginalniania i odróżniania się (jak to było dawniej) następuje jego unifikacja w obrębie wielu języków – nie tylko w czeszczyźnie i polszczyźnie.

Szaleńcze tempo zmian w języku młodzieży jest – jak się wydaje – odzwierciedleniem panującego dziś na świecie zwariowanego tempa życia (przysłowiowy już i wspomniany wyścig szczurów). Język młodzieży najszybciej reaguje zawsze na wszelkie bodźce, w tym także na nowe zjawiska otaczającej go postmodernistycznej rzeczywistości. Opisane tempo zmian powoduje pewien rodzaj chaosu lub przynajmniej nieładu w tej sferze komunikacji językowej. Jak już wspominaliśmy, trudno jest pisać w sposób wiążący o zjawiskach, które zmieniają się z miesiąca na miesiąc albo szybciej i trudno nadażyć z rejestrowaniem nowego słownictwa młodzieżowego a tym bardziej pokusić się o ocenę, które z nowych leksemów są tylko efemerycznymi okazjonalizmami, które zaś na dłużej będą mogły zaistnieć w świadomości użytkowników.

Omówione powyżej zjawiska i trendy wpisują się, jak się wydaje, w szerszy znacznie proces globalizacji komunikacji. Znacznie więcej jest zresztą takich zjawisk, które można by wymienić jako ilustrację owego procesu. Pewnych zmian nie da się oczywiście uniknąć i należy się z nimi pogodzić, ale istnieje uzasadniona obawa, czy nie będą one

prowadzić do „zaśmiecania” języka elementami niepożądanymi, co może odbić się niekorzystnie także na walorach estetycznych procesów komunikacyjnych. O ile bowiem język młodzieży kojarzył się do tej pory raczej pozytywnie jako rezerwuuar oryginalnych i inteligentnych pomysłów i rozwiązań, teraz wywołuje niekiedy mieszane uczucia, a czasem – skojarzenia negatywne (wulgaryzacja). Jednak ponieważ za wszystko w życiu trzeba płacić, więc może taka właśnie jest cena postępujących w zabójczym tempie procesów cywilizacyjnych...

Literatura

- B á ě a M., 1985, *K výzkumu studentského slangu*, „Naše řeč” 68, s. 78–87.
- B a l o w s k i M., 2005, *O jazyku współczesnej młodzieży*, [w:] *Západoslovanské jazyky v 21 století*, red. J. Hoffmanová, D. Svobodová. E. Hoflerová, díl II, Ostrava, s. 9–17.
- B u r s z t a W., 2003, *Internetowa polis w trzech krótkich odsłonach*, [w:] *Ekran, mit, rzeczywistość*, red. W. Burszta, Warszawa.
- Č m e j r k o v á S., 1997, *Čeština v síti: Pšanost či mluvenost?(O stylu e-mailového dialogu)*, „Naše řeč” 80, nr 5, s. 225–247.
- C h a c i ŋ s k i B., 2005, *Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny*, Kraków.
- C h ý l o v á H., 2008, *K expresivite ve slangu*, [w:] *Sborník Pedagogické fakulty Západočeské university v Plzni*, Plzeň, s. 92–99.
- H u b á ě k J., 2012, *Kapitoly o sociolektech a sociolektologii*, Poznań.
- K a j t o c h W., 1999, *Odlotowe bez dwóch zdań! Kultura języka, stylu, perswazji w czasopismach dla młodzieży*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 3–4, s. 79–102.
- N e v e r k l a S., 1999, *Jazyk vybraných domovských stránek českých studentů a mladých absolventů vysokých škol w síti ‘World Wide Web’*, „Naše řeč”, s. 127–138.
- O n d r á š k o v á K., 1996, *Vulgarismy a naši žáci*, [w:] *Spisovnost a nespisovnost dnes*, Brno, s. 237–239.
- O r ł ó s T. Z., 2002, *Tendencja do skracania wyrazów w języku czeskim i polskim*, [w:] *Dzieje Słowian w świetle leksyki*, Kraków, s. 315–319.
- S z c z e p a ŋ s k a E., 2009 *Procesy językowe w komunikacji internetowej jako przejaw globalizacji języka*, „Bohemistyka”, nr 1, s. 50–62
- U h e r F., 1996, *Spisovnost a nespisovnost v lexikální rovine jazyka (w:) Spisovnost a nespisovnost dnes*, Brno, s. 125–129.
- Z g ó ł k o w a H., 1996, *Język subkultur młodzieżowych* [w:] *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny. Forum Kultury Słowa, Wrocław 1995*, red. J. Miodek, Wrocław, s. 229–239.
- Z g ó ł k o w a H., 2004 *Nowy słownik gwary uczniowskiej*, Wrocław.